

Верховний
Суд

ОГЛЯД

судової практики
Верховного Суду
щодо забезпечення позову
в господарському та цивільному
судочинстві

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за 2018 рік – вересень 2025 року

ЗМІСТ

Зміст

1. Загальні положення про забезпечення позову	10
Що передбачає забезпечення позову?.....	10
Що є передумовою забезпечення позову?	10
Що є метою забезпечення позову?	10
Що є наслідком недоведення заявником дійсної необхідності забезпечення позову?	11
Чи можна оскаржити ухвалу про забезпечення позову з підстав порушення правил юрисдикції окремо від рішення суду?.....	11
Як здійснюється розгляд заяви про забезпечення позову в разі одночасного подання позовної заяви та заяви про забезпечення позову?	12
Чи досліджується питання обґрунтованості позову під час вирішення питання про забезпечення позову?.....	13
Яке основне призначення зустрічного забезпечення позову і коли воно застосовується?	13
Яке основне питання вирішує суд при розгляді заяви про забезпечення позову, зважаючи на те, що характер спору (майновий чи немайновий) та можливість примусового виконання рішення не є вирішальними факторами?.....	14
Якими є підстави для застосування заходів до забезпечення позову за вимогами немайнового характеру?	14
Чи існує універсальний алгоритм для застосування заходів забезпечення позову?	15
Що означають адекватність і співмірність заходів забезпечення позову?.....	15
Чи мав право інший суддя розглядати позов, якщо у справі вже був визначений суддя при розгляді заяви про забезпечення позову?.....	15
Чи можливе накладення арешту як захід забезпечення позову на майно, що належить третій особі, яка не є стороною у справі?	16
Чи є саме право відповідача вільно розпоряджатися майном достатньою підставою для забезпечення позову без додаткового доказування ризику його відчуження?.....	16
Чи можна вживати заходів забезпечення позову на стадії апеляційного розгляду справи?.....	17
Чи має апеляційний суд повноваження розглядати заяву про забезпечення позову до надходження до нього всіх матеріалів справи та до ухвалення рішення судом першої інстанції по суті спору?	17

Чи підлягають оскарженню в касаційному порядку ухвали суду апеляційної інстанції щодо задоволення / відмови в задоволенні заяви про забезпечення позову та постанов суду апеляційної інстанції, якими скасовані заходи забезпечення позову, вжиті судом першої інстанції?	18
2. Окремі заходи забезпечення позову	19
2.1 Накладення арешту на майно та (або) грошові кошти, що належать чи підлягають передачі або сплаті відповідачу і знаходяться в нього чи в інших осіб.....	19
Чи допускається зупинення реалізації арештованого майна як захід забезпечення позову?	19
Чи є правомірним забезпечення позову шляхом накладення арешту на майно та грошові кошти в межах суми заявлених вимог?	19
Чи відповідає принципу співмірності накладення арешту окремо на майно та грошові кошти боржника в межах повної суми позовних вимог?	19
Чи є належним видом забезпечення позову у спорі про стягнення коштів накладення арешту на майно, а не на кошти?	20
Чи є арешт майна належним заходом забезпечення позову у справах із немайновими вимогами?	21
Чи обмежують права відповідача вжиті судом заходи забезпечення у вигляді арешту коштів у межах ціни позову на рахунках боржника?	21
Чи порушує накладення арешту на заставлене (іпотечне) майно в порядку забезпечення позову права іпотекодержателя та черговість задоволення його вимог?	21
Чи є підставою для арешту майна боржника у справі про визнання договору дарування недійсним наявність кількох позовів про стягнення з нього коштів та відчуження ним майна за цим договором?	22
Чи можна накласти арешт на гуртожиток з метою забезпечення позову у справі щодо права власності територіальної громади?	22
Чи залишається арешт цінних паперів за міжнародним ідентифікаційним номером чинним попри зміну судового рішення?	23
Чи є законними дії приватного виконавця щодо опису та арешту майна, яке належить третій особі, а не боржнику?	23
Чи можна забезпечити позов шляхом накладення арешту на цінні папери, які перебувають під арештом в іншому виконавчому провадженні?	23
Чи можна накласти арешт як захід забезпечення позову на майно, яке вже арештоване у виконавчому провадженні?	24
2.2 Заборона відповідачу вчиняти певні дії	24

Чи є належним заходом забезпечення позову передача майна на відповідальне зберігання позивачу?	24
Чи допускається застосування такого заходу забезпечення позову, як заборона відповідачам вчиняти дії з виконання укладеного між ними договору, визнання якого недійсним є предметом позову?	25
Чи може суд, розглядаючи позов про оскарження рішення АМК, вжити заходів забезпечення позову шляхом зупинення дії спірного рішення?	25
Чи допускається вжиття такого заходу забезпечення позову, як зупинення дії наказу МЮУ?	26
2.3. Щодо вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони іншим особам вчиняти дії щодо предмета спору (здійснювати платежі, передавати майно відповідачеві, виконувати щодо нього інші зобов'язання).....	26
Чи поширюється на стягнення коштів боржника заборона вчинення виконавчих дій стосовно об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації?.....	26
Які заходи забезпечення позову застосовуються у справах, пов'язаних з визнанням охоронних документів недійсними?	27
Чи може суд застосувати забезпечення позову шляхом заборони вчинення реєстраційних дій?.....	27
Чи можливо забезпечити позов у спорі про визнання права власності шляхом встановлення заборони проведення реєстраційних дій?	27
2.4. Щодо заходів забезпечення позову про зупинення стягнення на підставі виконавчого документа або іншого документа, за яким стягнення здійснюється у безспірному порядку	28
Чи є ефективним способом забезпечення позову заборона відповідачу та будь-яким іншим юридичним чи фізичним особам вчиняти будь-які дії, спрямовані на стягнення заборгованості?	28
Чи підлягають застосуванню заходи забезпечення позову за позовною вимогою про зупинення стягнення на підставі виконавчого напису?	29
Що є наслідком забезпечення позову шляхом зупинення стягнення за виконавчим документом?.....	29
Чи поширюється заборона на зупинення публічних конкурсних процедур на вжиття заходів забезпечення позову у вигляді зупинення продажу арештованого майна, реалізованого на електронних торгах у межах примусового виконання судового рішення?.....	30
Які наслідки забезпечення позову шляхом зупинення стягнення за векселем на підставі виконавчого напису нотаріуса?	30

Чи вважається зупинення стягнення на підставі виконавчого документа втручанням у конкурсні або тендерні процедури?	31
2.5. Арешт морського судна, що здійснюється для забезпечення морської вимоги	31
Який порядок подання заяви у вигляді арешту судна, що здійснюється для забезпечення морської вимоги?	31
Чи правомірним є повторний арешт судна для забезпечення позову, якщо попередній арешт знято в іншій юрисдикції?	31
У яких випадках допустиме повторне звернення із заявою про арешт морського судна?	32
Чи можна за зверненням позивача замінити арешт морського судна на інший спосіб забезпечення позову – внесення коштів на депозитний рахунок?	33
2.6. Інші заходи забезпечення позову	33
Чи передбачено положеннями ГПК України можливість зупинення дії рішення органу місцевого самоврядування як захід забезпечення позову?	33
Чи правомірне вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони вчиняти дії щодо укладення договору?	34
Чи можливо забезпечити позов шляхом заборони ФГВФО утримуватися від вчинення певних дій під час здійснення ліквідаційної процедури банку та виведення його з ринку?	34
Чи порушує права іпотекодержателя та черговість задоволення його вимог накладення арешту на заставлене (іпотечне) майно в порядку забезпечення позову?	34
3. Особливості застосування заходів забезпечення позову в окремих категоріях спорів	35
3.1. Забезпечення позову у справах про банкрутство	35
Як визначити підсудність заяви про забезпечення позову в майновому спорі, сторони якого перебувають у процедурах банкрутства?	35
Чи допускається вжиття заходів забезпечення позову щодо боржника у процедурі банкрутства поза межами справи про банкрутство?	36
Які заходи застосовує суд для забезпечення вимог кредитора?	36
Чи можна вжити заходів забезпечення вимог кредиторів, які призведуть до суттєвих обмежень корпоративних прав засновників (учасників, акціонерів) чи повноважень органів управління боржника?	37
Чи дійсно накладення арешту на нерухоме майно є достатнім та обґрунтованим заходом забезпечення позову, з урахуванням обставин справи про банкрутство?	37

Чи допустиме застосування заходів забезпечення позову за заявою розпорядника майна про солідарну відповідальність керівника боржника?.....	38
Чи має господарський суд право вживати заходів забезпечення вимог кредитора у справі про банкрутство на стадії апеляційного оскарження?	38
3.2. Забезпечення позову в земельних спорах	39
Чи є накладення арешту на земельні ділянки у позові немайнового характеру співмірним заходом забезпечення позову?	39
Чи допускається забезпечення позову шляхом заборони органу місцевого самоврядування здійснювати дії щодо земельної ділянки?	39
Чи є правомірним накладення арешту на право оренди земельної ділянки сільсько-господарського призначення в межах виконавчого провадження? ..	40
Чи можливе забезпечення позову шляхом накладення арешту на земельні ділянки у справах про повернення земель у власність?	40
3.3. Забезпечення позову у справах щодо захисту прав інтелектуальної власності, а також пов'язаних з антимонопольним та конкурентним законодавством	41
Чи можна застосувати у спорі про захист порушеного права інтелектуальної власності на винахід такий захід забезпечення позову, як заборона експертному центру видавати висновки та рекомендації щодо державної реєстрації лікарського засобу?	41
Чи є можливим застосування у спорі про захист порушеного права інтелектуальної власності на винахід такого заходу забезпечення позову, як заборона експертному центру видавати висновки та рекомендації щодо державної реєстрації лікарського засобу?	41
3.4. Забезпечення позову у корпоративних справах	42
Які заходи забезпечення позову є релевантними до спорів, що виникають з корпоративних відносин?.....	42
Чи може арешт на майно у корпоративних справах бути належним заходом забезпечення позову?	43
Чи є співмірним забезпечення позову у вигляді накладення арешту на майно товариства у корпоративному спорі, якщо позивач не заявляв майнових вимог?	43
Чи є співмірним та допустимим накладення арешту на нерухоме майно у спорі про повернення частки в статутному капіталі?	44
Чи можна вжити заходів забезпечення позову щодо активів, якими особа володіє опосередковано як кінцевий бенефіціар?	44

Чи може суд у межах забезпечення позову накласти арешт на майно юридичних осіб, які не є відповідачами у справі, але фактично контролюються відповідачем як кінцевим бенефіціарним власником?.....	45
Чи може суд вжити такий засіб забезпечення позову, як зупинення дії рішення загальних зборів юридичної особи?	45
Чи можливе забезпечення позову у вигляді зупинення дії рішення одноосібного учасника товариства про звільнення керівника та заборони реєстраційних дій на його виконання?	46
Чи допустиме вжиття заходів забезпечення позову шляхом зупинення дії рішення загальних зборів учасників товариства, яким обрали директора товариства?.....	46
Чи може суд застосувати захід забезпечення позову у вигляді заборони вчинення реєстраційних дій у корпоративному спорі?.....	46
Чи допускається у справах, що виникають з корпоративних відносин, забезпечення позову шляхом заборони проводити загальні збори та приймати рішення?	47
Чи правомірне застосування заходів забезпечення позову, що полягають у накладенні арешту на частку в статутному капіталі ТОВ та забороні державним реєстраторам проводити реєстраційні дії у справі, в якій предметом спору є захист права власності на відповідну частку, а вимоги мають вартісний, грошовий вираз?.....	48
Чи може суд накласти арешт на частку в статутному капіталі підприємства та на належне йому нерухоме майно як захід забезпечення позову?	48
3.5. Забезпечення позову в сімейних справах, які стосуються прав та інтересів дітей	49
Чи є допустимим заходом забезпечення позову встановлення порядку спілкування дитини з матір'ю під час розгляду справи про визначення місця проживання дитини?	49
Чи можна у справах за Гаазькою конвенцією обмежити виїзд дитини за кордон як захід забезпечення позову в умовах воєнного стану?	49
У яких випадках суд може застосувати забезпечення позову у вигляді тимчасової заборони дитині виїжджати за межі України?	49
Яке значення має збереження емоційного контакту дитини з матір'ю у вирішенні питання про заходи забезпечення позову в сімейному спорі?	50
4. Забезпечення позову у справах, переданих на розгляд третейських судів та МКАС.....	51
Що таке «забезпечувальні заходи» у міжнародному комерційному арбітражі та яка їхня мета?.....	51

За яких умов скасовуються заходи забезпечення позову, вжиті судом у справах, переданих на розгляд міжнародного комерційного арбітражу чи третейського суду?.....	51
5. Скасування заходів забезпечення позову.....	52
Чи застосовується скасування заходів забезпечення позову, який суд залишив без розгляду?	52
Чи можливе скасування заходів забезпечення позову внаслідок закриття провадження і передачі справи до суду належної юрисдикції?	52
Які правові підстави визначають неможливість скасування заходів забезпечення?.....	52
Чи існує можливість повторного звернення з клопотанням про скасування заходів забезпечення позову, якщо раніше в такому скасуванні відмовлено?	52
6. Зустрічне забезпечення / скасування зустрічного забезпечення.....	53
Як співвідносяться забезпечення позову та зустрічне забезпечення з погляду їх застосування і чи може друге існувати без першого?.....	53
У які способи може бути здійснене зустрічне забезпечення?	54
Чи обов'язково зазначати в заяві про забезпечення позову пропозиції щодо зустрічного забезпечення?	54
Чи є обов'язковим для суду визначення зустрічного забезпечення при винесенні ухвали про забезпечення позову, і які наслідки має його відсутність у такій ухвалі?.....	55
Як забезпечується баланс інтересів сторін у випадку неправомірного або необґрунтованого вжиття заходів забезпечення позову?	56
Чи вирішує суд питання зустрічного забезпечення одночасно з накладенням арешту на грошові кошти третьої особи, яка має заборгованість перед боржником?.....	57
Чи можливе зустрічне забезпечення у вигляді заборони застосування заходів щодо присвоєння ТОВ статусу «Переддефолтний»?	57

Перелік уживаних скорочень

АМК	– Антимонопольний комітет України
ВП ВС	– Велика Палата Верховного Суду
ВРУ	– Верховна Рада України
ГПК України	– Господарський процесуальний кодекс України
ЄДР	– Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань
КГС ВС	– Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду
КЦС ВС	– Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду
КУзПБ	– Кодекс України з процедур банкрутства
ОП КГС ВС	– об'єднана палата Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду
ОП КЦС ВС	– об'єднана палата Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду
ОСББ	– об'єднання співвласників багатоквартирного будинку
ПАТ	– публічне акціонерне товариство
ПП	– приватне підприємство
ПрАТ	– приватне акціонерне товариство
ТОВ	– товариство з обмеженою відповідальністю
ЦК України	– Цивільний кодекс України
ГПК України	– Господарський процесуальний кодекс України
ЦПК України	– Цивільний процесуальний кодекс України
ФГВФО	– Фонд гарантування вкладів фізичних осіб

1. Загальні положення про забезпечення позову

Що передбачає забезпечення позову?

Забезпечення позову є засобом, спрямованим на запобігання можливим порушенням майнових прав чи охоронюваних законом інтересів юридичної або фізичної особи, що полягає у вжитті заходів, за допомогою яких надалі гарантується виконання судових актів. При цьому сторона, яка звертається із заявою про забезпечення позову, повинна обґрунтувати причини звернення з такою заявою

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 13.12.2023 у справі № 921/290/23 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/115654030>, від 04.09.2024 у справі № 915/249/24 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121403325>, від 14.08.2023 у справі № 904/1329/23 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112845589>.

Що є передумовою забезпечення позову?

Передумовою забезпечення позову є обрання належного, відповідного предмету спору заходу забезпечення позову, що гарантує дотримання принципу співвіднесення виду заходу забезпечення позову заявленим позивачем вимогам, що зрештою дає змогу досягти балансу інтересів сторін та інших учасників судового процесу під час вирішення спору, сприяє фактичному виконанню судового рішення в разі задоволення позову та, як наслідок, забезпечує ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача (заявника)

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 21.12.2021 у справі № 910/10598/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102736044>, від 28.08.2023 у справі № 906/304/23 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113063820>, від 14.10.2024 у справі № 915/534/24 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122319140>.

Що є метою забезпечення позову?

Метою забезпечення позову є вжиття судом, у провадженні якого знаходиться справа, заходів щодо охорони матеріально-правових інтересів позивача від можливих недобросовісних дій із боку відповідача для того, щоб забезпечити позивачу реальне та ефективне виконання судового рішення, якщо воно буде ухвалене на користь позивача, зокрема й задля попередження потенційних труднощів у подальшому виконанні такого рішення

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 22.07.2021 у справі № 916/585/18 (916/1051/20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99037100>, від 07.04.2023 у справі № 910/15043/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110205546>, від 08.09.2025 у справі № 902/515/25 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/130096790>.

**Що є наслідком
недоведення
заявником
дійсної
необхідності
забезпечення
позову?**

Обґрунтування необхідності забезпечення позову покладається саме на позивача та полягає в доказуванні обставин, з якими пов'язане вирішення питання про забезпечення позову. Забезпечення позову застосовується як гарантія задоволення його законних вимог. Недоведення заявником дійсної необхідності забезпечення позову, а також недотримання у разі застосування конкретних заходів забезпечення зазначених критеріїв співрозмірності та збалансованості інтересів сторін є підставою для відмови у задоволенні заяви учасника справи про забезпечення позову

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 14.11.2018 у справі № 910/8682/18 можна ознайомитися <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79527458>, від 20.02.2019 у справі № 923/558/18 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80036180>, від 20.01.2025 у справі № 916/2907/24 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/124830019>.

**Чи можна
оскаржити ухвалу
про забезпечення
позову з підстав
порушення
правил
юрисдикції
окремо від
рішення суду?**

Ухвала суду про забезпечення позову не може бути оскаржена з підстав порушення судами правил юрисдикції окремо від рішення суду в цій справі, ухваленого за результатами розгляду справи по суті. Метою забезпечення позову є вжиття судом заходів щодо охорони матеріально-правових інтересів позивача для забезпечення реального та ефективного виконання судового рішення. Заходи забезпечення позову мають тимчасовий характер і діють до виконання рішення суду по суті. ЦПК України не передбачає можливості оскаржити ухвалу про забезпечення позову з підстав порушення правил юрисдикції

Детальніше з текстом ухвали ВП ВС від 04.02.2019 у справі № 658/2197/18 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79630891>, постанови ОП КГС ВС від 17.01.2025 у справі № 903/497/24 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/124484775>, постанови КЦС ВС від 11.07.2019 у справі № 243/10605/18 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84975685>.

Як здійснюється розгляд заяви про забезпечення позову в разі одночасного подання позовної заяви та заяви про забезпечення позову?

Розгляд заяви та вжиття заходів забезпечення позову здійснюються виключно судом, компетентним розглядати спір по суті. Це зумовлює обов'язок суду першої інстанції при надходженні заяви про забезпечення позову перевіряти її відповідність приписами статті 20 ГПК України.

Водночас у разі застосування заходів забезпечення позову таку ухвалу не може бути оскаржено з підстав порушення судами правил юрисдикції окремо від рішення суду в цій справі, ухваленого за результатами розгляду справи по суті, адже це фактично означитиме оскарження предметної та суб'єктної приналежності справи на стадії її відкриття, що не передбачено приписами ГПК України.

Першочерговим при надходженні на розгляд суду заяви про забезпечення позову є надання оцінки щодо порядку звернення з нею до суду, за умови дотримання якого здійснюється її розгляд по суті.

У разі одночасного подання позовної заяви та заяви про забезпечення позову розгляд заяви про забезпечення позову не залежить від вирішення питання про відкриття провадження у справі, у разі повернення позовної заяви, відмови у відкритті провадження у справі передбачено процесуальний механізм скасування заходів забезпечення позову

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 17.01.2025 у справі № 903/497/24 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/124484775>.

Чи досліджується питання обґрунтованості позову під час вирішення питання про забезпечення позову?

За змістом норм ГПК України під час вирішення питання про забезпечення позову обґрунтованість позову не досліджується, оскільки питання обґрунтованості заявлених позовних вимог є предметом дослідження суду під час розгляду спору по суті і не вирішується під час розгляду клопотання про забезпечення позову. Обраний захід забезпечення позову у вигляді тимчасової заборони здійснювати будь-які виплати для виконання банківських гарантій є тимчасовим, на період вирішення спору по суті, з метою зупинення вчинення під час розгляду справи дій, які матимуть відповідні юридичні наслідки, що можуть істотно ускладнити чи унеможливити ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів заявника, за захистом яких він звернувся до суду

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 06.11.2024 у справі № 910/7485/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122869839>, від 04.11.2024 у справі № 910/7487/24 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122848769>, від 27.09.2024 у справі № 910/7489/24 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122021276>

Яке основне призначення зустрічного забезпечення позову і коли воно застосовується?

На відміну від забезпечення позову, яке застосовується як гарантія задоволення законних вимог позивача та виконання судового рішення і вживається судом виключно за заявою учасника справи, зустрічне забезпечення має на меті зберегти певний баланс сторін та мінімізувати можливі негативні наслідки, які можуть виникнути в результаті застосування судом забезпечувальних заходів, і може застосовуватися судом з власної ініціативи. Крім того, зустрічне забезпечення позову застосовується тільки у випадку забезпечення позову

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 28.07.2023 у справі № 911/2797/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112484301>.

Яке основне питання вирішує суд при розгляді заяви про забезпечення позову, зважаючи на те, що характер спору (майновий чи немайновий) та можливість примусового виконання рішення не є вирішальними факторами?

Як характер спору (майновий або немайновий), так і те чи підлягає судове рішення у конкретній справі примусовому виконанню, не мають вирішального значення у дослідженні судом питання про наявність підстав для вжиття заходів забезпечення позову.

Ключовим є встановлення судом: 1) наявності спору між сторонами; 2) ризику незабезпечення ефективного захисту порушених прав позивача, який може проявлятися як через вплив на виконуваність рішення суду в конкретній справі, так і шляхом перешкоджання поновленню порушених чи оспорюваних прав позивача, за захистом яких він звернувся до суду; 3) співмірності обраного позивачем виду забезпечення позову з пред'явленими позовними вимогами та 4) дійсної мети звернення особи до суду з заявою про забезпечення позову, зокрема, чи не є таке звернення спрямованим на зловживання учасником справи своїми правами

Детальніше з текстом постанов ВП ВС від 24.04.2024 у справі № 754/5683/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118985224>, КГС ВС від 01.08.2024 у справі № 910/211/24 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120770496>.

Якими є підстави для застосування заходів до забезпечення позову за вимогами немайнового характеру?

У разі звернення особи до суду з немайновою позовною вимогою, судове рішення при задоволенні якої не вимагатиме примусового виконання, має застосуватися та досліджуватися не така підстава вжиття заходів забезпечення позову, як достатньо обґрунтоване припущення, що невжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду, а така підстава вжиття заходів забезпечення позову, як достатньо обґрунтоване припущення, що невжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, по захист яких він звернувся або має намір звернутися до суду.

У таких немайнових спорах має досліджуватися, чи не призведе невжиття заявленого заходу забезпечення позову до порушення вимоги щодо справедливого та ефективного захисту порушених прав, оскільки позивач не зможе їх захистити в межах одного цього судового провадження за його позовом без нових звернень до суду

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 20.01.2025 у справі № 910/8275/24 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/124591447>, від 19.11.2020 у справі № 910/8225/20 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/92971737>, від 07.10.2021 у справі № 910/2287/21 –

<http://reyestr.court.gov.ua/Review/100214130>, від 30.10.2023 у справі № 922/1583/23 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114578988>,

Чи існує універсальний алгоритм для застосування заходів забезпечення позову?

Необхідність застосування заходів забезпечення впливає з фактичних обставин справи, які свідчать про наявність підстав вважати, що незастосування цього заходу призведе до утруднення чи унеможливлення виконання рішення. З наведеного випливає, що не існує універсального алгоритму застосування заходів забезпечення позову, оскільки їх вжиття (або відмова у такому) напряму залежить від фактичних обставин кожного господарського спору

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 12.02.2020 у справі № 381/4019/18 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87640690>, постанов КГС ВС від 10.03.2021 у справі № 912/1711/20 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95469369>, від 10.09.2021 у справі № 910/18567/20 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99602576>.

Що означають адекватність і співмірність заходів забезпечення позову?

Адекватність заходу щодо забезпечення позову, який застосовує господарський суд, визначається його відповідністю вимогам, для забезпечення яких він вживається. Заходи щодо забезпечення позову повинні бути співмірними із заявленими позивачем вимогами. Співмірність передбачає співвідношення господарським судом негативних наслідків від вжиття заходів щодо забезпечення позову з тими негативними наслідками, які можуть настати в результаті невжиття цих заходів, з урахуванням відповідності права чи законного інтересу, по захист яких заявник звертається до суду, вартості майна, на яке він заявляє клопотання накласти арешт, чи майнових наслідків від заборони відповідачу здійснювати певні дії

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 23.03.2020 у справі № 910/7338/19 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88386312>, від 24.06.2020 у справі №902/1051/19 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90057584>, від 11.08.2020 у справі №911/3136/19 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90909978>

Чи мав право інший суддя розглядати позов, якщо у справі вже був визначений суддя при розгляді заяви про забезпечення позову?

Якщо заява про забезпечення позову подається до подання позову і для неї визначено суддю, то після подання позову ця позовна заява повинна бути передана раніше визначеному в цій судовій справі судді без застосування нового автоматизованого розподілу, оскільки це – одна конкретна справа. Окремий розгляд позову та заяви про забезпечення позову у різних справах унеможливорює реалізацію приписів частин 9 та 13 ст. 145 ГПК України щодо скасування заходів

забезпечення позову судом, який розглядає позовну заяву по суті.

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 27.02.2025 у справі № 910/12847/23 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/125589273>, від 17.05.2023 у справі № 910/5851/22 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110908544>, від 02.05.2024 у справі № 910/15937/23 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118788193>.

Чи можливе накладення арешту як захід забезпечення позову на майно, що належить третій особі, яка не є стороною у справі?

Забезпечення позову шляхом накладення арешту на майно допускається виключно щодо майна, яке належить відповідачу у справі. Накладення арешту на майно третьої особи, яка не є стороною у справі, є неправомірним та порушує принципи цивільного судочинства. Надалі залучення власника майна до участі у справі як третьої особи не легітимізує накладення арешту на його майно, оскільки третя особа не є стороною у справі

Детальніше з текстом постанови КЦС ВС від 30.07.2025 року у справі № 752/22157/20 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129213145>.

Чи є саме право відповідача вільно розпоряджатися майном достатньою підставою для забезпечення позову без додаткового доказування ризику його відчуження?

Умовою застосування заходів забезпечення позову за вимогами майнового характеру є достатньо обґрунтоване припущення, що майно відповідача (в тому числі грошові кошти, цінні папери тощо), яке є у відповідача на момент пред'явлення позову може зникнути, зменшитись за кількістю або погіршитись за якістю на момент виконання судового рішення.

У випадку подання позову про стягнення коштів очевидно є можливість відповідача в будь-який момент розпоряджатися своїм майном чи коштами, які знаходяться на його рахунках, що може ускладнити або унеможливити виконання майбутнього рішення суду.

Тому вимога надання доказів щодо очевидних речей, таких як право відповідача в будь-який момент розпорядитися власним майном, є надмірною та свідчить про застосування завищеного або навіть заздалегідь недосяжного стандарту доказування, що порушує баланс інтересів сторін.

Зазначений підхід застосовується і до інших позовів майнового характеру, коли предмет позову – майно, яким відповідач може у будь-який момент розпорядитися

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 10.09.2025 у справі № 907/523/25 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/130129655>.

Чи можна вживати заходів забезпечення позову на стадії апеляційного розгляду справи?

Заходи забезпечення позову можуть вживатися на будь-якій стадії розгляду справи, включаючи стадію апеляційного провадження, а не лише під час розгляду справи у суді першої інстанції. Суд має право вжити заходів забезпечення позову на будь-якій стадії розгляду справи, зокрема і на стадії апеляційного провадження, а не лише під час розгляду справи у суді першої інстанції

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 13.04.2020 у справі № 913/495/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88728738>, від 10.04.2025 у справі № 904/5647/24 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126534612>.

Чи має апеляційний суд повноваження розглядати заяву про забезпечення позову до надходження до нього всіх матеріалів справи та до ухвалення рішення судом першої інстанції по суті спору?

Розгляд апеляційним судом заяви про забезпечення позову за копіями матеріалів справи, переданих у межах, необхідних для розгляду апеляційної скарги, не допускається. Апеляційний суд може вирішити питання щодо забезпечення позову лише на стадії апеляційного перегляду рішення суду першої інстанції, прийнятого по суті спору, та після надходження всіх матеріалів справи. Якщо заява про забезпечення позову подана безпосередньо до апеляційного суду, але справа ще перебуває на розгляді суду першої інстанції, і рішення по суті спору не ухвалено, то така заява є новою та має розглядатися судом першої інстанції, а не апеляційним судом

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 05.08.2025 у справі № 920/1497/24 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/129344796>.

Чи підлягають оскарженню в касаційному порядку ухвали суду апеляційної інстанції щодо задоволення / відмови в задоволенні заяви про забезпечення позову та постанов суду апеляційної інстанції, якими скасовані заходи забезпечення позову, вжиті судом першої інстанції?

У касаційному порядку можуть окрім інших переглядатися ухвали суду апеляційної інстанції щодо забезпечення позову (тобто як ухвали, якими суд задовольнив заяву про забезпечення позову, так і ухвали, якими відмовив у такому забезпеченні), а також постанови суду апеляційної інстанції, згідно з якими скасовано вжиті судом першої інстанції заходи забезпечення позову

Детальніше з текстом постанов ВП ВС від 18.05.2021 у справі № 914/1570/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97967349>, КГС ВС від 12.08.2021 у справі № 910/10855/20 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98946770>, КЦС ВС від 22.08.2024 у справі № 352/2243/18 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/121204585>.

2. Окремі заходи забезпечення позову

2.1 . Накладення арешту на майно та (або) грошові кошти, що належать чи підлягають передачі або сплаті відповідачу і знаходяться в нього чи в інших осіб

Чи допускається зупинення реалізації арештованого майна як захід забезпечення позову?

Чинний ГПК України дозволяє застосування такого заходу забезпечення позову, як зупинення продажу (реалізації) майна лише у випадку подання заявником позову про визнання права власності на це майно або про виключення його з опису і про зняття з нього арешту, чітко визначеного у п. 6 ч. 1 ст.137 цього Кодексу, а не в разі подання будь-яких інших позовів, зокрема позову про визнання недійсними результатів електронного аукціону (торгів) з реалізації арештованого майна

Детальніше з текстом постанов ОП КГС ВС від 22.06.2023 у справі № 910/5361/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111739159>, КГС ВС від 06.09.2024 у справі № 927/367/24 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121464706>, від 05.03.2025 у справі № 910/11409/24 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/125876039>.

Чи є правомірним забезпечення позову шляхом накладення арешту на майно та грошові кошти в межах суми заявлених вимог?

Накладення арешту на майно та грошові кошти в межах суми заявлених вимог не створює подвійного забезпечення позову і дисбалансу інтересів сторін. Грошові кошти – різновид майна відповідно до гл. 13 ЦК України, тому одночасне накладення арешту на рухоме, нерухоме майно та грошові кошти в межах суми позову не є подвійним забезпеченням позову. Такий захід забезпечення позову є обґрунтованим за наявності реальної загрози невиконання або утруднення виконання можливого рішення суду про задоволення позову

Детальніше з текстом постанови КЦС ВС від 06.08.2025 у справі № 759/22148/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129582421>.

Чи відповідає принципу співмірності накладення арешту окремо на майно та грошові кошти боржника в межах повної

Накладення арешту як на кошти, так і на майно відповідача, причому окремо на те й на інше – у повній сумі спору, матиме наслідком подвійне забезпечення позовних вимог (і за рахунок коштів, і за рахунок майна), що також суперечить вимогам закону (ч. 4 ст. 137 ГПК України) стосовно співмірності заходів забезпечення позову із заявленими позовними вимогами.

За умови неможливості встановити достатність чи недостатність грошових коштів, що належать відповідачу

суми позовних вимог?

і знаходяться на всіх його рахунках в усіх банківських або інших фінансово-кредитних установах, для задоволення вимог про стягнення суми спору доцільно було накладати арешт на майно відповідача саме в межах суми, яка була б достатньою для такого стягнення у випадку недостатності арештованих грошових коштів, тобто лише в межах різниці між сумами ціни позову та арештованих грошових коштів

Детальніше з текстом постанов ОП КГС ВС від 03.03.2023 у справі № 905/448/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109395144>, КГС ВС від 29.02.2024 у справі № 902/611/22 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117373712>, від 27.02.2025 у справі № 910/268/23 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/125589298>, від 07.04.2025 у справі № 915/1386/24 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126394467>.

Чи є належним видом забезпечення позову у спорі про стягнення коштів накладення арешту на майно, а не на кошти?

Виконання в майбутньому судового рішення у справі про стягнення коштів у разі задоволення позовних вимог безпосередньо пов'язане з наявністю у боржника присудженої до стягнення суми заборгованості. Заборона відчуження або арешт майна, які суд накладає для забезпечення позову про стягнення коштів, мають на меті подальше звернення стягнення на таке майно в разі задоволення позову.

Водночас обраний вид забезпечення позову не призведе до невинновданого обмеження майнових прав відповідача, оскільки арештоване майно фактично перебуває у володінні власника, а обмежується лише можливість розпоряджатися ним.

Отже, можливість накладення арешту на майно, не обмежуючись коштами відповідача, в порядку забезпечення позову у спорі про стягнення коштів є додатковою гарантією для позивача, що рішення суду в разі задоволення позову буде реально виконане та він отримає задоволення своїх вимог.

Крім того, у разі задоволення позову у справі про стягнення коштів боржник матиме безумовну можливість розрахуватися з позивачем за умови наявності у нього коштів у необхідній для цього кількості, без застосування процедури звернення стягнення на майно боржника

Детальніше з текстом постанов ОП КГС ВС С від 17.06.2022 у справі № 908/2382/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105078266>, КГС ВС від 26.07.2022 у справі № 918/812/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105458824>, від 08.07.2024 у справі № 916/143/24 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120245827>, від 07.01.2025 у справі № 910/1/21 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/124381082>.

Чи є арешт майна належним заходом забезпечення позову у справах із немайновими вимогами?

Якщо предметом позову є вимоги немайнового характеру (визнання недійсними договорів) та не передбачають витребування або повернення майна, застосування заходу забезпечення позову у вигляді накладення арешту на нерухоме майно не відповідає суті порушеного права і не є співмірним із заявленими вимогами. Такий захід не узгоджується з предметом і підставами позову, оскільки не спрямований на забезпечення реального виконання рішення у разі його задоволення

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 04.09.2023 у справі № 924/981/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113203798>

Чи обмежують права відповідача вжиті судом заходи забезпечення у вигляді арешту коштів у межах ціни позову на рахунках боржника?

У випадку арешту коштів на рахунках гроші залишаються у власності боржника і знерухомлюються з метою не допустити виведення грошових коштів з рахунків боржника й уникнути виконання судового рішення у майбутньому. Такий захід може бути скасований у разі ухвалення судом рішення про відмову в задоволенні позову.

У такий спосіб грошові кошти та майно залишаються у володінні та користуванні відповідача, а можливість розпоряджатися ними тимчасово обмежується виключно щодо частини коштів, якої стосується спір.

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 17.05.2021 у справі № 911/8/21 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96977419>, від 21.01.2022 у справі № 910/5079/21 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102854644>, від 11.12.2023 у справі № 904/1934/23 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/119994328>, від 16.09.2024 у справі № 927/997/23 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/121660612>.

Чи порушує накладення арешту на заставлене (іпотечне) майно в порядку забезпечення позову права іпотекодержателя та черговість задоволення його вимог?

Накладення арешту на заставлене майно в порядку забезпечення позову не позбавляє іпотекодержателя права на задоволення своїх вимог і не скасовує правил пріоритетності, передбачених Законом України «Про іпотеку». Такі заходи забезпечення позову спрямовані виключно на обмеження суб'єктивних прав відповідача як власника нерухомого майна щодо його можливого відчуження, але не змінюють суті іпотеки як виду забезпечення та не обмежують прав іпотекодержателя

Детальніше з текстом постанови ОП КЦС ВС від 05.05.2025 року у справі № 466/2651/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127423114>.

Чи є підставою для арешту майна боржника у справі про визнання договору дарування недійсним наявність кількох позовів про стягнення з нього коштів та відчуження ним майна за цим договором?

Наявність декількох судових проваджень щодо стягнення з боржника грошових коштів за договорами позики, а також передання (на момент розгляду справ у судах) боржником належного йому на праві власності майна за договором дарування іншій особі є підставою для задоволення заяви позикодавця такого боржника про забезпечення позову шляхом накладення арешту на майно боржника у справі про визнання договору дарування зі зміною правового режиму майна недійсним

Детальніше з текстом постанови КЦС ВС від 18.10.2022 року у справі № 755/7939/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106868765>.

Чи можна накласти арешт на гуртожиток з метою забезпечення позову у справі щодо права власності територіальної громади?

Накладення арешту на спірне майно відповідає предмету позову, з яким прокурор звернувся до суду в інтересах держави в особі міськради, оскільки матеріально-правові вимоги останнього стосуються права власності територіальної громади щодо гуртожитків, тобто такий спосіб забезпечення позову має безпосередній правовий зв'язок з предметом позовних вимог, є співмірним з позовними вимогами та не порушує прав та інтересів інших осіб, а наведені в заяві заходи забезпечення позову виключають можливість спричинення будь-яких збитків, відсутні підстави та необхідність в зустрічному забезпеченні

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 21.12.2022 у справі № 911/121/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108025267>.

Чи залишається арешт цінних паперів за міжнародним ідентифікаційним номером чинним попри зміну судового рішення?

Якщо суд наклав арешт на цінні папери, визначені за їх міжнародним ідентифікаційним номером (ISIN), і пізніше змінив своє рішення, але не скасував арешт за цим ідентифікаційним номером, такий арешт залишається чинним. Відповідно до законодавства України про депозитарну систему, арешт на цінні папери, накладений за рішенням суду, має бути скасований тільки за рішенням суду. Депозитарна установа не має права самостійно знімати арешт з цінних паперів, якщо відсутнє конкретне судове рішення про зняття такого арешту, навіть якщо початкове рішення про накладення арешту було змінено.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 06.12.2021 у справі № 910/10105/1 можна ознайомитися за <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101873089>

Чи є законними дії приватного виконавця щодо опису та арешту майна, яке належить третій особі, а не боржнику?

Якщо на момент ухвалення постанови про опис та арешт майна (коштів) боржника майно, що підлягає арешту, перебувало у власності особи, яка не є стороною або учасником виконавчого провадження, на таке майно (кошти) не можуть бути накладений арешт і встановлені обмеження у його використанні.

Боржник у виконавчому провадженні має право на оскарження дій чи бездіяльності виконавця щодо опису й арешту майна, яке належить на праві власності третій особі

Детальніше з текстом ухвали КГС ВС від 04.05.2022 у справі № 916/2100/20 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104167314>.

Чи можна забезпечити позов шляхом накладення арешту на цінні папери, які перебувають під арештом в іншому виконавчому провадженні?

Винесення ухвали про забезпечення позову шляхом накладення арешту на цінні папери, які перебувають під арештом в іншому виконавчому провадженні, є подвійним арештом, що унеможливорює здійснення будь-яких виконавчих дій за відкритим у іншій справі виконавчим провадженням, оскільки порушує права та охоронювані законом інтереси осіб, що не є учасниками справи

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 04.08.2021 у справі № 910/19139/20 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98987610>.

Чи можна накласти арешт як захід забезпечення позову на майно, яке вже арештоване у виконавчому провадженні?	Накладення арешту на майно в порядку забезпечення позову є неправомірним, якщо таке майно вже перебуває під арештом в межах виконавчого провадження за рішенням, що набрало законної сили. Такий захід забезпечення позову створює перешкоди у процедурі примусового виконання судового рішення та виходить за межі мети інституту забезпечення позову, яка полягає в охороні матеріально-правових інтересів позивача від можливих недобросовісних дій відповідача
--	--

Детальніше з текстом постанов КЦС ВС від 25.12.2024 у справі № 522/3061/ можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124115766>; від 04.07.2023 року у справі № 359/3016/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112030193>.

2.2 Заборона відповідачу вчиняти певні дії

Чи є належним заходом забезпечення позову передача майна на відповідальне зберігання позивачу?	Такий захід забезпечення позову, як передача майна на зберігання позивачу не відповідає приписам ч. 1 ст. 137 ГПК України, фактично є тотожним задоволенню заявленої позивачем позовної вимоги про зобов'язання відповідачів передати спірне майно, що є порушення імперативних положень ч. 11 ст. 137 ГПК України, оскільки спір між сторонами не вирішений
---	--

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 08.11.2021 у справі № 911/1141/21 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100956831>, від 24.01.2023 у справі № 916/2363/22 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108603633>, від 17.04.2023 у справі № 910/11021/22 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110279435>.

Чи допускається застосування такого заходу забезпечення позову, як заборона відповідачам вчиняти дії з виконання укладеного між ними договору, визнання якого недійсним є предметом позову?	У спорі про визнання недійсним договору про закупівлю вжиття такого заходу забезпечення позову, як заборона сторонам оспорюваного договору виконувати договірні зобов'язання, не відповідає вимогам розумності, обґрунтованості та адекватності заходу забезпечення позову із заявленими позовними вимогами; порушує збалансованість інтересів сторін такого договору; є неспівмірним із негативними наслідками, що можуть настати в результаті вжиття судом такого заходу забезпечення позову; спрямоване на втручання в господарську діяльність сторін оспорюваного договору та фактично підмінює собою судові рішення у справі, яке має ухвалюватися за результатами розгляду справи по суті заявлених позовних вимог
---	--

Детальніше з текстом постанов ОП КГС ВС від 17.01.2025 у справі № 916/4954/23 можна за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124484806>, КГС ВС від 12.12.2019 у справі № 910/13985/19 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86305139>, від 19.12.2019 у справі № 910/12355/19 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86503808>, від 17.01.2022 у справі № 902/872/21 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102735717>.

Чи може суд, розглядаючи позов про оскарження рішення АМК, вжити заходів забезпечення позову шляхом зупинення дії спірного рішення?	Відповідно до антиконкурентного законодавства рішення органів АМК України ухвалюються з метою припинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема антиконкурентної змови, а згідно з приписом ч. 11 ст. 137 ГПК України не допускається вжиття заходів забезпечення позову, які за змістом є тотожними задоволенню заявлених позовних вимог, якщо до того ж спір не вирішується по суті. Натомість забезпечення позову у такий спосіб призводить до продовження підприємством діяльності усуереч рішенню, згідно з яким така діяльність визнана протиправною. Право суду зупинити дію оскаржуваного рішення органу АМК за заявою, поданою суду відповідно до ч. 5 ст. 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції», не може розглядатися як підстава для забезпечення позову
---	---

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 15.06.2020 у справі № 910/13158/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89849060>, від 18.03.2021 у справі № 910/13451/20 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95642701>, від 29.11.2024 у справі № 922/2921/24 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123394286>

Чи допускається вжиття такого заходу забезпечення позову, як зупинення дії наказу МЮУ?	Вжиття такого заходу забезпечення позову, як зупинення дії наказу МЮУ не допускається, оскільки цей захід не належить до вичерпного переліку видів заходів забезпечення позову, передбачених ч.1 ст. 137 ГПК України, прямо не передбачений ні процесуальним законом, ні іншим законом України (міжнародним договором, згода на обов'язковість яких надана ВРУ), як цього вимагають положення п. 10 ч. 1 ст. 137 ГПК України. Вжиття судом заходу забезпечення позову – зупинення дії наказу – хоча й узгоджується з предметом та змістом позовних вимог у спірних правовідносинах, однак не відповідає наведеним положенням Закону
--	---

Детальніше з текстом постанов ОП КГС ВС від 15.07.2022 у справі № 910/4445/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105636953>, КГС ВС від 07.09.2022 у справі № 910/18997/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106130352>, від 13.01.2021 у справі № 910/9855/20 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94151197>.

2.3. Щодо вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони іншим особам вчиняти дії щодо предмета спору (здійснювати платежі, передавати майно відповідачеві, виконувати щодо нього інші зобов'язання)

Чи поширюється на стягнення коштів боржника заборона вчинення виконавчих дій стосовно об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації?	Заборона вчинення виконавчих дій відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» щодо об'єктів права державної власності, які були включені до переліків, затверджених Законом України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації», не поширюється на стягнення грошових коштів боржників у будь-яких правовідносинах, а також стягнення товарів, що були передані в заставу за кредитними договорами
--	--

Детальніше з текстом постанов ОП КГС ВС від 20.11.2020 у справі № 910/12809/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/93037839>, КГС ВС від 12.01.2021 у справі № 910/5432/19 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94065336>.

Які заходи забезпечення позову застосовуються у справах, пов'язаних з визнанням охоронних документів недійсними?	У справах, пов'язаних з визнанням охоронних документів недійсними, можна застосувати заходи забезпечення позову у вигляді заборони відповідачеві – володільцеві спірного документа передавати будь-якій особі (особам) право власності на об'єкт інтелектуальної власності та/або надавати будь-якій особі (особам) дозвіл (видавати ліцензію) на використання об'єкта інтелектуальної власності, а також заборони Міністерству розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України ухвалювати рішення про внесення будь-яких змін до Державного реєстру патентів / свідоцтв України стосовно об'єкта інтелектуальної власності, вносити відповідні зміни до зазначеного Реєстру та здійснювати пов'язані з цим публікації в офіційному бюлетені «Промислова власність»
--	---

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 03.11.2020 у справі № 910/7716/20 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/92618539>, КГС ВС від 16.09.2024 у справі № 910/3567/24 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121660719>.

Чи може суд застосувати забезпечення позову шляхом заборони вчинення реєстраційних дій?	Заява про вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони суб'єктам державної реєстрації вчиняти будь-які дії щодо державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень є одним із визначених законом способів забезпечення позову, який передбачений, зокрема, Законом України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»
---	--

Детальніше з текстом постанов КГС ВС КГС ВС від 16.05.2023 у справі № 906/151/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110961961>.

Чи можливо забезпечити позов у спорі про визнання права власності шляхом встановлення заборони проведення реєстраційних дій?	Забезпечення позову шляхом встановлення заборони проведення реєстраційних дій щодо об'єктів нерухомості у Державному реєстрі речових прав є належним та ефективним способом захисту майнових прав позивача у спорах про визнання права власності. Невжиття такого заходу забезпечення позову може істотно ускладнити чи унеможливити ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся до суду, оскільки здійснення державної реєстрації права господарського відання за відповідачем на спірне майно може зумовити необхідність позивача захистити чи відновити своє право шляхом нових
--	--

звернень до суду. А отже, цей захід по забезпеченню позову є адекватним та співмірним.

Водночас заборона вчинення реєстраційних дій є одним із визначених законом способів забезпечення позову, який передбачений, зокрема, Законом України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 10.07.2025 у справі № 917/2313/24 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/128775993>.

2.4. Щодо заходів забезпечення позову про зупинення стягнення на підставі виконавчого документа або іншого документа, за яким стягнення здійснюється у безспірному порядку

Чи є ефективним способом забезпечення позову заборона відповідачу та будь-яким іншим юридичним чи фізичним особам вчиняти будь-які дії, спрямовані на стягнення заборгованості?

Звернення до суду з позовом про визнання оскаржуваних виконавчих написів такими, що не підлягають виконанню, не нівелює обов'язку виконавця вчинити примусові дії з його виконання в порядку та в межах строків, визначених Законом України «Про виконавче провадження», а отже, у разі якщо до закінчення розгляду справи приватним виконавцем буде примусово стягнуто кошти з позивача, то останній не зможе захистити або поновити свої права в межах одного цього судового провадження за його позовом без нових звернень до суду, що істотно ускладнить чи взагалі унеможливить поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача.

Застосування заходів забезпечення позову шляхом зупинення стягнення на підставі спірних виконавчих написів, а також заборони відповідачу та будь-яким іншим юридичним чи фізичним особам вчиняти будь-які дії, спрямовані на стягнення заборгованості, є адекватним та ефективним способом забезпечення позову

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 07.12.2021 у справі № 922/1930/21 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101911915>, від 06.05.2024 у справі № 922/5196/23 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/118866639>.

Чи підлягають застосуванню заходи забезпечення позову за позовною вимогою про зупинення стягнення на підставі виконавчого напису?

Застосування заходів забезпечення позову шляхом зупинення стягнення на підставі виконавчого напису, вчиненого приватним нотаріусом, згідно з яким звернено стягнення на майно, є адекватним та ефективним способом забезпечення позову.

Захід забезпечення позову про зупинення стягнення на підставі виконавчого напису нотаріуса не є тотожним з позовною вимогою про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, оскільки у цьому випадку до вирішення спору по суті про відповідність / невідповідність оспорюваного виконавчого напису вимогам закону лише зупиняється процедура виконання такого виконавчого напису з метою надання можливості позивачу захистити або поновити свої права в межах одного цього судового провадження, без нових звернень до суду

Детальніше з текстом постанов ВП ВС від 21.09.2021 у справі № 910/10374/17 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79684987>, КГС ВС від 30.09.2020 у справі № 910/19113/19 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/127355997>, від 31.05.2023 у справі № 910/8291/22 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111310320>, від 13.08.2021 у справі № 902/1264/20 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98999653>.

Що є наслідком забезпечення позову шляхом зупинення стягнення за виконавчим документом?

Забезпечення судом позову шляхом зупинення стягнення на підставі виконавчого документа має наслідком зупинення виконавцем вчинення виконавчих дій, яке здійснюється шляхом винесення ним відповідної постанови, в тому числі про зупинення звернення стягнення на майно боржника шляхом його примусової реалізації на торгах. Саме зупинення виконавцем вчинення виконавчих дій шляхом винесення відповідної постанови має наслідком зупинення торгів з примусової реалізації майна боржника

Детальніше з текстом постанов ВП ВС від 24.11.2021 у справі № 910/11552/20 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101473368>, КГС ВС від 22.06.2022 у справі № 910/15043/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104977813>.

Чи поширюється заборона на зупинення публічних конкурсних процедур на вжиття заходів забезпечення позову у вигляді зупинення продажу арештованого майна, реалізованого на електронних торгах у межах примусового виконання судового рішення?	Якщо такий захід забезпечення позову, як зупинення продажу (реалізації) майна, застосовується судом у межах розгляду позову про визнання права власності на це майно, або про виключення його з опису і про зняття з нього арешту та супроводжується припиненням, відкладенням, зупиненням чи іншим втручанням у проведення електронного аукціону (торгів), що в рамках примусового виконання судового рішення проводяться органом державної виконавчої служби/приватним виконавцем та/або ДП «Сетам», яким доручено здійснення функцій з організації електронних торгів, то на правовідносини вжиття зазначеного заходу забезпечення позову на час підготовки та проведення електронних торгів не поширюється дія положень ч. 12 ст.137 ГПК України, якими заборонено вжиття заходів забезпечення позову, спрямованих на будь-яке втручання в проведення публічних конкурсних процедур (їх припинення, відкладення, зупинення тощо), оскільки ані державний чи приватний виконавець, ані ДП «Сетам» не входять до чітко визначеного законодавцем суб'єктного складу учасників публічних конкурсних процедур (державний орган, орган місцевого самоврядування, призначений державним органом суб'єкт у складі комісії)
--	--

Детальніше з текстом постанови ОП КГС ВС від 22.06.2023 у справі № 910/5361/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111739159>.

Які наслідки забезпечення позову шляхом зупинення стягнення за векселем на підставі виконавчого напису нотаріуса?	Захід забезпечення позову шляхом зупинення стягнення на підставі оспорюваного позивачем виконавчого напису нотаріуса до вирішення спору по суті не призведе до обмеження прав відповідача та не завдасть йому шкоди чи збитків, а лише відстрочить на період розгляду судової справи проведення виконавчих дій. Застосування заходів забезпечення позову шляхом зупинення стягнення за векселем на підставі виконавчого напису нотаріуса та встановлення заборони на здійснення виконавчих дій є адекватним та ефективним способом забезпечення позову
---	---

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 15.01.2021 у справі № 914/1939/20 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94194199>, від 31.08.2022 у справі № 916/463/22 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106051383>.

Чи вважається зупинення стягнення на підставі виконавчого документа втручанням у конкурсні або тендерні процедури?	У справах, де предметом спору є виконавчий напис нотаріуса, а змістом – забезпечення позову, що оскаржується, є упередження (запобігання) ситуації, за якої майно вибуде від власника до вирішення спору про правомірність виконавчого напису нотаріуса. Продаж майна, що належить на праві приватної власності боржнику, на аукціоні в процедурі виконавчого провадження не є публічною конкурсною процедурою, на яку поширюються вимоги ч. 12 ст. 137 ГПК України. Забезпечення судом позову шляхом зупинення стягнення на підставі виконавчого документа, передбачене у п. 5 ч. 1 ст. 137 ГПК України, зокрема зупинення звернення стягнення на майно боржника шляхом його примусової реалізації на торгах, не підлягає забороні, передбаченій у ч. 12 ст. 137 ГПК України (недопустимість вжиття заходів забезпечення позову шляхом зупинення аукціону)
--	--

Детальніше з текстом постанов ВП ВС від 24.11.2021 у справі № 910/11552/20 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/92037905>, ОП КГС ВС від 22.06.2023 у справі № 910/5361/22 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111739159>, КГС ВС від 30.09.2020 у справі № 910/19113/19 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113526869>.

2.5. Арешт морського судна, що здійснюється для забезпечення морської вимоги

Який порядок подання заяви у вигляді арешту судна, що здійснюється для забезпечення морської вимоги?	Заява про арешт морського судна подається за місцезнаходженням порту реєстрації судна або за місцезнаходженням морського порту, в якому судно знаходиться або до якого прямує, незалежно від того, чи має такий суд юрисдикцію щодо розгляду по суті справи щодо морської вимоги, яка є підставою для арешту (частина друга ст. 138 ГПК України)
--	---

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 29.08.2023 у справі № 916/631/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113335985>.

Чи правомірним є повторний арешт судна для забезпечення позову, якщо попередній арешт знято в іншій юрисдикції?	Накладення арешту на морське судно як захід забезпечення позову є правомірним, якщо це судно є єдиним активом боржника на території України, існує реальна загроза його вибуття з юрисдикції суду, а попередній арешт або застава були надані в іншій справі іншому позивачеві і не охоплюють заявлену морську вимогу. Відповідно до ч. 3 ст. 3 Міжнародної конвенції з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна судно не заарештовують і застава або інший вид
---	---

забезпечення не надаються більше одного разу в межах однієї чи більше юрисдикцій будь-якої з Договірних Держав за однією й тією самою морською вимогою одного й того самого позивача та, якщо судно було заарештовано в межах однієї з юрисдикцій чи були надані в межах такої юрисдикції застава або інший вид забезпечення для зняття арешту або з метою уникнення можливого арешту, то будь-який наступний арешт цього судна чи будь-якого судна, що належить тому самому власникові, за тією самою морською вимогою того самого позивача буде відмінений, а судно буде звільнене судом чи будь-яким іншим відповідним судовим органом цієї держави, якщо тільки позивач не переконає суд чи інший відповідний судовий орган, що гарантія чи інше забезпечення були остаточно зняті до накладення наступного арешту або що є інша достатня підстава для залишення арешту чинним

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 01.11.2023 у справі № 916/2587/23 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90827111>, від 06.09.2023 у справі № 916/379/23 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113526869>.

У яких випадках допустиме повторне звернення із заявою про арешт морського судна?

Накладення арешту на морське судно як захід забезпечення позову є правомірним у разі наявності морської вимоги, що виникла з договору купівлі-продажу судна, за яким відповідач не виконав обов'язку щодо передачі майна, продовжує ним володіти та неправомірно отримує дохід. Крім цього, відсутність реєстрації судна в Україні чи факт його тимчасової реєстрації під прапором третьої держави не виключає можливості арешту, якщо судно перебуває в українському порту, а вимога підпадає під ознаки «морської» згідно з Міжнародною конвенцією з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна 1952 року. Також повторне звернення із заявою про арешт є допустимим, якщо морські вимоги за своїм змістом є різними та стосуються різних правовідносин

Детальніше з текстом постанови КГС ВС С 07.11.2023 у справі № 916/2613/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114796208>.

Чи можна за зверненням позивача замінити арешт морського судна на інший спосіб забезпечення позову – внесення коштів на депозитний рахунок?	Міжнародна конвенція з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна передбачає, що процесуальні норми, які стосуються арешту судна, визначаються правом Договірної Держави; згідно з вимогами ГПК України такий вид забезпечення позову, як внесення на депозитний рахунок суду грошових коштів у справах про стягнення грошової суми, можливий лише за зверненням відповідача (іншої особи), якого у спірних правовідносинах не було. Аналіз змісту ч. 4 ст. 143 ГПК України свідчить, що саме відповідач (інша особа) може звертатися до суду з клопотанням про зміну заходу забезпечення позову шляхом внесення на депозитний рахунок суду грошових коштів у розмірі вимог позивача
---	--

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 21.11.2022 у справі № 916/548/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107552488>, від 29.08.2023 у справі № 916/631/23 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113335985>.

2.6. Інші заходи забезпечення позову

Чи передбачено положеннями ГПК України можливість зупинення дії рішення органу місцевого самоврядування як захід забезпечення позову?	На відміну від положень ГПК України, такий вид забезпечення позову, як зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта, передбачено у п. 1 ч. 1 ст. 151 КАС України, тобто він може бути застосований виключно у порядку адміністративного судочинства з урахуванням застережень, визначених зазначеною статтею. Оскільки, обраний позивачем захід забезпечення позову у вигляді зупинення дії рішення органу місцевого самоврядування прямо не передбачений ст. 137 ГПК України, суд мав з посиланням на п. 10 ч. 1 цієї статті зазначити закон, яким цей захід забезпечення позову передбачено. Отже, вжиття судом такого заходу забезпечення позову, як зупинення дії рішення органу місцевого самоврядування, не передбачений імперативними положеннями ч. 1 ст. 137 ГПК України, іншими законами або міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вжиття такого заходу свідчить про допущене судами істотне порушення норм процесуального права (ст. ст. 136, 137, 236 ГПК України)
---	---

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 11.10.2021 у справі № 922/1197/21 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100424348>, від 11.07.2022 у справі № 907/138/22 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105324937>.

Чи правомірне вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони вчиняти дії щодо укладення договору?	Здійснення оплати за виграний лот та укладення договору купівлі-продажу за результатами проведеного аукціону є етапами його проведення, отже вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони вчинення таких дій є втручанням в проведення аукціону, що прямо заборонено згідно з нормою ч. 12 ст. 137 ГПК України
---	--

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 14.09.2023 у справі № 918/531/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113526884>, від 09.09.2022 у справі № 904/7630/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106175532>, від 29.04.2025 у справі № 916/4956/24 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126946938>.

Чи можливо забезпечити позов шляхом заборони ФГВФО утримуватися від вчинення певних дій під час здійснення ліквідаційної процедури банку та виведення його з ринку?	Не допускається забезпечення позову шляхом встановлення заборони або обов'язку ФГВФО, банку, віднесеному до категорії неплатоспроможних, банку, що ліквідується їх посадовим особам, іншим особам під час реалізації Фондом майна (активів) банку, віднесеного до категорії неплатоспроможних, вчиняти певні дії або шляхом встановлення обов'язку для таких осіб утримуватися від вчинення певних дій (п. 2 ч.7 ст. 137 ГПК України, ч. 18 ст. 51 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»). Зокрема, це стосується і зупинення дій рішення виконавчої дирекції Фонду в частині реалізації включених до складу лоту майнових прав
---	---

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 20.12.2023 у справі № 910/7341/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115821578>, від 14.08.2023 у справі № 910/17778/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113233368>.

Чи порушує права іпотекодержателя та черговість задоволення його вимог накладення арешту на заставлене (іпотечне) майно в порядку	Накладення арешту на заставлене майно в порядку забезпечення позову не позбавляє іпотекодержателя права на задоволення своїх вимог і не скасовує правил пріоритетності, передбачених Законом України «Про іпотеку». Такі заходи забезпечення позову спрямовані виключно на обмеження суб'єктивних прав відповідача як власника нерухомого майна щодо його можливого відчуження, але не змінюють суті іпотеки як виду забезпечення та не обмежують прав іпотекодержателя
---	---

забезпечення позову?

Детальніше з текстом постанови ОП КЦС ВС від 05.05.2025 у справі № 466/2651/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127423114>.

3. Особливості застосування заходів забезпечення позову в окремих категоріях спорів

3.1. Забезпечення позову у справах про банкрутство

Як визначити підсудність заяви про забезпечення позову в майновому спорі, сторони якого перебувають у процедурах банкрутства?

Ст. 7 КУзПБ прямо не визначає підсудності вирішення майнового спору, сторонами якого є особи – боржники, щодо яких відкриті справи про банкрутство. Водночас на час відкриття провадження у справі про банкрутство майно боржника, яке перебуває в особливому правовому режимі, з різних підстав може перебувати в інших осіб, тоді як одним із завдань судової процедури розпорядження майном у справі про банкрутство боржника є захист його майна, у межах якої може здійснюватися перевірка законності та підставності передачі майна боржника іншим особам, а отже, вживатися заходи щодо повернення майна боржнику. Оскільки ініціювання спору та вимоги у справі заявлені у межах виконання розпорядником майна обов'язку щодо захисту майна боржника, їх розгляд повинен здійснюватися саме в межах справи про банкрутство цього боржника, незважаючи на те, що відповідач теж перебуває в процедурі банкрутства. Отже, і заходи забезпечення позову у такому спорі, застосовані згідно з оскаржуваними рішеннями хоча і щодо майна особи, яка є боржником в іншій справі про банкрутство, між тим не порушують вимог підсудності, що містить норма ч. 14 ст. 39 КУзПБ

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 20.01.2022 у справі № 908/964/21 (908/2696/21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102735995>.

**Чи допускається
вжиття заходів
забезпечення
позову щодо
боржника
у процедурі
банкрутства поза
межами справи
про банкрутство?**

Немає правових підстав для застосування заходів забезпечення позову в разі перебування особи у процедурі банкрутства та встановлений КУзПБ принцип конкурсного імунітету, який забороняє забезпечення і задоволення вимог кредитора до боржника інакше, ніж у межах відкритого провадження у справі про банкрутство за правилами конкурсної процедури

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 09.11.2023 у справі № 904/3234/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114834758>.

**Які заходи
застосовує суд
для забезпечення
вимог кредитора?**

Кодекс України з процедур банкрутства як спеціальний закон визначає особливі різновиди заходів на забезпечення вимог кредиторів боржника, які є учасниками провадження у справі, та надає право їх застосування як за клопотанням кредитора, так і за ініціативою суду. Разом з тим загальні принципи застосування забезпечувальних заходів (на будь-якій стадії розгляду справи, якщо їх незастосування може істотно ускладнити ефективний захист порушених прав кредитора як учасника провадження), дотримання доцільності, адекватності та співмірності застосованих заходів мають застосовуватися як загальні забезпечувальні норми відповідно до ст. 136 ГПК України

Детальніше з текстом постанов СП КГС ВС від 13.02.2020 року у справі № 50/790-43/173 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87838961>, КГС ВС від 10.02.2021 у справі № 911/1159/14 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95066849>, КГС ВС від 22.06.2022 у справі № 910/15043/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104977813>.

Чи можна вжити заходів забезпечення вимог кредиторів, які призведуть до суттєвих обмежень корпоративних прав засновників (учасників, акціонерів) чи повноважень органів управління боржника?

Згідно з означеним ч. 9 ст. 137 ГПК України правилом заходи забезпечення позову не повинні порушувати прав інших акціонерів (учасників) господарського товариства, а спеціальний закон у ч. 14 ст. 39, ч. 5 ст. 44 КУзПБ встановлює низку необхідних і достатніх, на думку законодавця, обмежень корпоративних прав засновників (учасників, акціонерів) та органів управління боржника на стадії розпорядження майном, до переліку яких заборони на внесення змін до установчих документів; зміну місцезнаходження чи особи, уповноваженої вчиняти юридичні дії від імені товариства, щодо реєстрації / перереєстрації / внесення змін до відомостей про юридичну особу у ЄДР не входять.

Отже, вжиття заходів забезпечення вимог кредиторів, що фактично призводять до більш суттєвих обмежень корпоративних прав засновників (учасників, акціонерів) чи повноважень органів управління боржника, ніж це передбачено у спеціальному законі у певній процедурі банкрутства, має бути належним чином мотивоване господарським судом та ґрунтуватися на оцінці доводів і доказів того, що передбачених КУзПБ відповідних обмежувальних заходів недостатньо

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 04.11.2021 у справі № 922/4359/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101634143>.

Чи дійсно накладення арешту на нерухоме майно є достатнім та обґрунтованим заходом забезпечення позову, з урахуванням обставин справи про банкрутство?

Забезпечення позову шляхом накладення арешту на спірне нерухоме майно за позовними вимогами про витребування із чужого незаконного володіння приміщення в межах справи про банкрутство відповідає вимогам законодавства щодо розумності, обґрунтованості, адекватності та збалансованості інтересів сторін

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 14.05.2024 у справі № 924/1351/20 (924/1227/23) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119227383>.

Чи допустиме застосування заходів забезпечення позову за заявою розпорядника майна про солідарну відповідальність керівника боржника?	Інститут забезпечення позову є застосовним до заяви розпорядника майна про покладення солідарної відповідальності на керівника боржника. Незастосування судом заходів забезпечення заяви у вигляді накладення арешту на майно керівника боржника і заборони йому вчиняти певні дії цілком вірогідно призведе до того, що керівник боржника буде вживати заходів щодо відчуження і своїх особистих активів
--	---

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 15.08.2024 у справі № 907/935/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121104399>.

Чи має господарський суд право вживати заходів забезпечення вимог кредитора у справі про банкрутство на стадії апеляційного оскарження?	Господарський суд, який розглядає справу про банкрутство, зокрема, на стадії апеляційного провадження, не позбавлений процесуального права за клопотанням кредитора вжити заходів забезпечення його вимог у справі про банкрутство шляхом накладення заборони на відчуження майна боржника в ліквідаційній процедурі, зважаючи на доводи кредитора та фактичні обставини справи, а також керуючись принципами законності, диспозитивності та пропорційності в силу статей 2, 14, 15 ГПК України та з урахуванням інтересів кредиторів і боржника у справі про банкрутство
--	--

Детальніше з текстом додаткової постанови СП КГС ВС від 13.02.2020 у справі № 50/790-43/173 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87838961>, постанови КГС ВС від 08.07.2021 у справі № 910/2010/19 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98560723>.

3.2. Забезпечення позову в земельних спорах

Чи є накладення арешту на земельні ділянки у позові немайнового характеру співмірним заходом забезпечення позову?

Такий захід забезпечення позову, як накладення арешту на земельні ділянки, не узгоджується з предметом та підставами позову; позовні вимоги про визнання бездіяльності протиправною та припинення прав постійного користування земельною ділянкою не стосуються безпосередньо повернення чи витребування земельних ділянок на користь позивача, тобто не мають майнового характеру, за наявності яких суд міг би забезпечити позов шляхом накладення арешту на відповідні земельні ділянки; накладення арешту на земельні ділянки не є співмірним заходом забезпечення позову із заявленими позивачем вимогами немайнового характеру

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 03.03.2023 у справі № 907/269/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109466007>, від 06.09.2023 у справі № 916/379/23 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113526869>.

Чи допускається забезпечення позову шляхом заборони органу місцевого самоврядування здійснювати дії щодо земельної ділянки?

Суд відмовляє у задоволенні заяви про забезпечення позову щодо заборони органу місцевого самоврядування, прокуратурі та/або іншим особам на час розгляду та набрання законної сили рішенням здійснювати будь-які дії щодо земель у разі ненадання заявником доказів наявності дозвільних документів на забудову земельної ділянки та вчинення будь яких дій, які б свідчили про самовільну забудову

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 17.02.2020 у справі № 916/1090/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87682997>, від 01.08.2024 у справі № 911/865/24 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120740361>.

Чи є правомірним накладення арешту на право оренди земельної ділянки сільськогосподарського призначення в межах виконавчого провадження?	Приватний виконавець під час здійснення виконавчого провадження має право накладати арешт на майнові права оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення боржника-орендаря та звертати на них стягнення у визначеному законодавством порядку. Відповідно до змін, внесених до ч. 5 ст. 93 Земельного кодексу України Законами України від 28.04.2021 № 1423-IX та від 02.05.2023 № 3065-IX, орендар земельної ділянки сільськогосподарського призначення набув право відчужувати, передавати в заставу право оренди без погодження з власником такої земельної ділянки, крім земельних ділянок державної, комунальної власності у випадках, визначених законом. Оскільки права й обов'язки в орендних правовідносинах зберігаються і після набрання чинності новим нормативно-правовим актом, тобто є триваючими, тому до правовідносин щодо відчуження права оренди земельної ділянки застосовуються положення нових актів цивільного законодавства
--	--

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 17.02.2025 у справі № 904/1615/22 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/125264784>.

Чи можливе забезпечення позову шляхом накладення арешту на земельні ділянки у спорах про повернення земель у власність?	У разі звернення з позовними вимогами про повернення у володіння земельних ділянок, наданих відповідачу в постійне користування, суд застосовує заходи забезпечення позову у вигляді накладення арешту на такі ділянки, що є співмірним та адекватним по відношенню до заявлених позовних вимог. Такі заходи забезпечення позову є пов'язаними із наявністю реальних ризиків щодо утруднення чи неможливості виконання рішення суду, а також направлені на забезпечення ефективного захисту порушених прав позивача у випадку задоволення позовних вимог, пов'язані із предметом розгляду спору
---	---

Детальніше з текстом ухвали СП КГС ВС від 27.02.2025 у справі № 910/127/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125495852>.

3.3. Забезпечення позову у справах щодо захисту прав інтелектуальної власності, а також пов'язаних з антимонопольним та конкурентним законодавством

Чи можна застосувати у спорі про захист порушеного права інтелектуальної власності на винахід такий захід забезпечення позову, як заборона експертному центру видавати висновки та рекомендації щодо державної реєстрації лікарського засобу?

Видача висновків та рекомендацій експертним центром щодо державної реєстрації лікарського засобу фактично є частиною загальної процедури введення лікарського засобу в цивільний обіг та передумовою здійснення реєстрації лікарського засобу, а отже, існує конкретний зв'язок між цими заходами і предметом позову; наявні обставини свідчать, що ці заходи забезпечення позову спрямовані на зупинення ймовірного порушення прав позивача на відповідний об'єкт інтелектуальної власності, по захист яких він і звернувся до суду. Передбачена процесуальним законом заборона особі вчиняти певні дії не є втручанням у повноваження експертного центру, а виступає як обґрунтоване обмеження його дій виключно з метою забезпечення виконання судового рішення (в разі задоволення позовних вимог), причому суд першої інстанції з'ясував, що невжиття відповідних заходів може у майбутньому утруднити чи зробити неможливим виконання рішення суду, а також зумовити необхідність звернення позивача з іншими позовами для захисту його порушених прав

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 17.04.2025 у справі № 910/6863/24 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126716186>.

Чи є можливим застосування у спорі про захист порушеного права інтелектуальної власності на винахід такого заходу забезпечення позову, як заборона експертному центру видавати

Необхідність у застосуванні певних способів захисту у сфері інтелектуальної власності, як і вжиття заходів забезпечення позову, з огляду на специфіку правовідносин пов'язується, насамперед, з недопущенням розповсюдження товарів, виготовлення або введення у цивільний оборот яких здійснюється з ймовірним порушенням права інтелектуальної власності.

Видача висновків та рекомендацій експертним центром щодо державної реєстрації лікарського засобу фактично є частиною загальної процедури введення лікарського засобу в цивільний обіг та передумовою здійснення реєстрації лікарського засобу. Тобто існує конкретний зв'язок між заходами і предметом позову; заходи забезпечення позову спрямовані на зупинення ймовірного порушення прав позивача на відповідний об'єкт

висновки та рекомендації щодо державної реєстрації лікарського засобу?	інтелектуальної власності, за захистом яких (прав) він звернувся до суду. Передбачена процесуальним законом заборона вчиняти певні дії не є втручанням у повноваження експертного центру, а виступає як обґрунтоване обмеження його дій виключно з метою забезпечення виконання судового рішення (у разі задоволення позовних вимог)
---	---

Детальніше з текстом постанов КГС ВС, від 17.04.2025 у справі № 910/6863/24 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126716186>, від 02.11.2021 у справі № 914/1569/20 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100816723>; від 17.04.2025 у справі № 910/8703/24 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126716187>.

3.4. Забезпечення позову у корпоративних спорах

Які заходи забезпечення позову є релевантними до спорів, що виникають з корпоративних відносин?	ВС констатує, що заходи щодо забезпечення позову можуть бути вжиті судом лише в межах предмета позову та не повинні порушувати прав інших учасників (акціонерів) юридичної особи. Під час вирішення питання про вжиття заходів щодо забезпечення позову господарським судам слід враховувати, що такими заходами не може блокуватися господарська діяльність юридичної особи, порушуватися права осіб, що не є учасниками судового процесу, застосовуватися обмеження, не пов'язані з предметом спору
--	--

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 19.01.2021 у справі №902/774/20 можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/94227040>, від 15.04.2022 у справі № 904/7930/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104044698>, від 26.02.2024 у справі № 910/12257/13 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/117621983>.

Чи може арешт на майно у корпоративних спорах бути належним заходом забезпечення позову?

Такий спосіб забезпечення позову, як накладення арешту на майно у корпоративному спорі може узгоджуватися, зокрема з такою вимогою майнового характеру, як стягнення (витребування з володіння) з відповідача частки (частини частки) у статутному капіталі ТОВ/ТДВ.

Заходи забезпечення позову повинні узгоджуватися з предметом та підставами позову. Оскільки позовні вимоги (розірвання договору купівлі-продажу, визнання недійсними актів та договору дарування, скасування державної реєстрації, визнання права власності) є вимогами немайнового характеру, то такий захід забезпечення позову, як накладення арешту на майно, не є співмірним з предметом спору в цій справі

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 29.03.2021 у справі № 910/16800/20 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95841666>, від 07.09.2021 у справі № 910/6481/21 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99447796>, від 10.09.2021 у справі № 910/18567/20 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99602576>.

Чи є співмірним забезпечення позову у вигляді накладення арешту на майно товариства у корпоративному спорі, якщо позивач не заявляв майнових вимог?

Вирішуючи питання про наявність підстав для застосування заходів забезпечення позову шляхом накладення арешту на все рухоме та нерухоме майно, що належить товариству, у спорі про визнання недійсними рішень учасників загальних зборів товариства, визнання недійсним договору купівлі-продажу частки та скасування реєстраційних дій / записів в Єдиному державному реєстрі, суд дійшов висновку про неспівмірність заходів забезпечення позову.

Зважаючи, що майнові вимоги у справі не заявлялися і позивач як учасник товариства не був та не є власником майна цього товариства, ВС вважає, що обраний судом апеляційної інстанції вид забезпечення позову – накладення арешту на майно, а тим більше на нерухоме майно, що на момент розгляду заяви вже було зареєстровано на праві власності за третьою особою, не є співмірним із заявленими позовними вимогами

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 06.09.2023 у справі № 916/379/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113526869>, від 07.08.2020 у справі № 925/468/19 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90827111>, від 05.04.2023 у справі № 906/1012/22 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110080393>.

Чи є співмірним та допустимим накладення арешту на нерухоме майно у спорі про повернення частки в статутному капіталі?

Якщо спір стосується повернення частки в статутному капіталі, накладення арешту на нерухоме майно не перебуває у безпосередньому зв'язку зі спором, що розглядається (про визнання недійсним акта приймання-передачі частки в статутному капіталі, визнання недійсними рішення загальних зборів, скасування державної реєстрації, витребування з володіння частки в статутному капіталі). А отже, такий захід забезпечення позову не є співмірним з предметом спору.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 05.04.2023 у справі № 906/1012/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110080393>.

Чи можна вжити заходів забезпечення позову щодо активів, якими особа володіє опосередковано як кінцевий бенефіціар?

У виняткових випадках позов може бути забезпечений шляхом накладення арешту / заборони відчуження корпоративних прав (акцій, часток тощо), щодо яких відповідач є кінцевим бенефіціарним власником.

Накладення арешту на активи, якими фізична особа володіє лише опосередковано, саме як кінцевий бенефіціарний власник, та їх стягнення в дохід держави, застосовується судами у випадках, передбачених Законом «Про санкції».

Заборону відчуження та арешт накладено виключно на корпоративні права тих компаній, кінцевим бенефіціарним власником яких є Особа_1

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 10.01.2024 у справі № 910/268/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118788147>.

Чи може суд у межах забезпечення позову накладати арешт на майно юридичних осіб, які не є відповідачами у справі, але фактично контролюються відповідачем як кінцевим бенефіціарним власником?

Під час вирішення питання про застосування заходів забезпечення позову суд може арештувати майно та/або грошові кошти, які формально належать юридичним особам, що не є учасниками справи, але фактично контролюються відповідачем як кінцевим бенефіціарним власником через розгалужену структуру підконтрольних юридичних осіб. Такі дії не суперечать процесуальному законодавству, оскільки відповідно до ст. 137 ГПК України позов забезпечується накладенням арешту на майно, що належить відповідачу і знаходиться у нього чи в інших осіб. Застосування доктрини «підняття корпоративної завіси» в матеріально-правових відносинах дозволяє визнати відповідача фактичним власником майна, що юридично оформлене на підконтрольних йому осіб, проте не нівелює процесуальну правосуб'єктність таких юридичних осіб, які мають право оскаржити відповідну ухвалу в апеляційному порядку

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 10.01.2024 у справі № 910/268/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118788147>.

Чи може суд вжити такий засіб забезпечення позову, як зупинення дії рішення загальних зборів юридичної особи?

Недопустимо вжиття судом такого заходу забезпечення позову, як зупинення дії рішення загальних зборів ОСББ, оскільки ч. 1 ст. 137 ГПК України визначено вичерпний перелік видів заходів забезпечення позову, який може доповнюватися виключно за рахунок певних заходів забезпечення позову, прямо передбачених законами України або міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВРУ (пункт 10 частини першої цієї статті).

Отже, вжиття судом заходу забезпечення позову (зокрема, зупинення дії рішень загальних зборів ОСББ), який хоча і відповідає змісту позовних вимог, предмету спору, є необхідним з урахуванням розумності, обґрунтованості та адекватності вимог заявника щодо забезпечення позову, однак не передбачений ні процесуальним законом, ні іншим законом України або міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана ВРУ, не допускається

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 15.09.2023 у справі № 910/6804/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113924608>, від 15.04.2024 № 918/1012/23 - <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118464269>

Чи можливе забезпечення позову у вигляді зупинення дії рішення одноосібного учасника товариства про звільнення керівника та заборони реєстраційних дій на його виконання?	При вирішенні питання про забезпечення позову до його пред'явлення, шляхом зупинення дії оскаржуваного рішення одноосібного учасника Товариства та заборони державному реєстратору вчиняти дії на його виконання суд має оцінити обґрунтованість доводів заявника щодо необхідності вжиття відповідних заходів з урахуванням розумності, обґрунтованості й адекватності вимог. Вжиті заходи забезпечення не повинні перешкоджати господарській діяльності юридичної особи та мають бути співмірними з предметом позову. Зупинення дії рішення про звільнення керівника товариства та заборона державним реєстраторам вчиняти будь-які реєстраційні дії щодо юридичної особи є втручанням у волю товариства та його учасників, що не узгоджується з предметом позову про визнання недійсними рішень та скасування реєстраційних дій.
---	---

Детальніше з текстом постанови КГС ВС 01.05.2023 у справі № 914/257/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110568770>.

Чи допустиме вжиття заходів забезпечення позову шляхом зупинення дії рішення загальних зборів учасників товариства, яким обрали директора товариства?	Зупинення дії рішення загальних зборів учасників товариства, яким обрали директора товариства, та заборона здійснювати директору, зокрема, управління поточною діяльністю товариства свідчить про втручання суду у господарські відносини та може призвести до блокування господарської діяльності юридичної особи, що стане наслідком не виправданого обмеження прав товариства, його учасників та третіх осіб
---	---

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 20.01.2025 у справі № 910/8275/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124591447>.

Чи може суд застосувати захід забезпечення позову у вигляді заборони вчинення реєстраційних дій у корпоративному спорі?	Заборона вчинення реєстраційних дій є одним із визначених законом способів забезпечення позову, який передбачений, зокрема, Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань». Невжиття зазначеного заходу забезпечення позову може істотно ускладнити ефективний захист і поновлення порушених корпоративних прав позивачів, за захистом яких вони звернулися до суду, подавши позов у цій справі.
---	--

Заборона державним реєстраторам вносити відповідні зміни до реєстру є тимчасовою та не має своїм наслідком будь-якого перешкоджання господарській діяльності товариства. Тобто вжиття такого заходу забезпечення позову спрямоване на запобігання імовірним порушенням корпоративних прав позивача, забезпечуючи збалансованість інтересів сторін.

Запроваджує законні обмеження, наявність яких дозволить створити належні умови для розгляду судом позову по суті за звичайною процедурою, а в разі задоволення позову сприятимуть ефективному захисту прав позивача в межах одного цього судового провадження без нових звернень до суду.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 22.10.2021 у справі № 922/1659/21 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/100523242>; від 10.03.2021 у справі № 922/2566/20 - <http://reyestr.court.gov.ua/Review/95402525>, від 23.06.2021 у справі № 920/26/21- <http://reyestr.court.gov.ua/Review/97868565>, від 10.09.2021 у справі № 910/18567/20 - <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99602576>, від 19.11.2021 у справі № 916/2009/21 - <http://reyestr.court.gov.ua/Review/101240265>, від 15.04.2022 у справі № 904/7930/21 - <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104044698>, від 04.04.2024 у справі № 911/2221/23 - <http://reyestr.court.gov.ua/Review/118131048>, від 19.12.2024 у справі № 910/7194/24 - <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123928228>;

Чи допускається у спорах, що виникають з корпоративних відносин, забезпечення позову шляхом заборони проводити загальні збори та приймати рішення?

При розгляді заяви про забезпечення позову суд повинен дотримуватися принципу співмірності заходів забезпечення з предметом позову та не допускати вжиття заходів, які за змістом є тотожними задоволенню заявлених позовних вимог.

Якщо предметом позову є визнання недійсним рішення ради торгово-промислової палати щодо порядку скликання загальних зборів, то забезпечення позову шляхом заборони загальним зборам приймати рішення з усіх питань порядку денного фактично означає вирішення спору по суті до ухвалення рішення в справі, що суперечить ч.11 ст. 137 ГПК України. У спорах, що виникають з корпоративних відносин, не допускається забезпечення позову шляхом заборони проводити загальні збори та приймати рішення, крім заборони приймати конкретні визначені судом рішення, які прямо стосуються предмета спору

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 26.04.2024 у справі № 916/4893/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118650503>.

Чи правомірне застосування заходів забезпечення позову, що полягають у накладенні арешту на частку в статутному капіталі ТОВ та забороні державним реєстраторам проводити реєстраційні дії у справі, в якій предметом спору є захист права власності на відповідну частку, а вимоги мають вартісний, грошовий вираз?

У майнових позовах про витребування на користь позивача із чужого незаконного володіння 50 % частки статутного капіталу ТОВ та про переведення на нього прав та обов'язків покупця інших 50 % часток в статутному капіталі ТОВ за договором купівлі-продажу, які мають вартісний, грошовий вираз, вжиття судом заходів забезпечення позову у вигляді накладення арешту на 100 % частки в статутному капіталі ТОВ відповідає вимогам ст. 136, 137 ГПК України, зокрема в частині співмірності із заявленими позивачем вимогами. Вимоги позивача щодо заборони проводити реєстраційні дії про зміну частки засновника (учасника) в статутному капіталі та зміну розміру статутного капіталу ТОВ кореспондуються у цьому разі з позовними вимогами про визначення розміру статутного капіталу ТОВ та розміру часток учасників у статутному капіталі, і застосування таких заходів забезпечення позову не суперечить ст. 137 ГПК України

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 20.09.2023 у справі № 911/1430/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113815663>, від 20.09.2024 у справі № 911/571/24 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121846540>, від 17.04.2025 у справі № 910/4378/24 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126740151>.

Чи може суд накласти арешт на частку в статутному капіталі підприємства та на належне йому нерухоме майно як захід забезпечення позову?

Накладення арешту на частку в статутному капіталі підприємства та на належне підприємству нерухоме майно жодним чином не вплине на поточну господарську діяльність підприємства, адже не впливає на можливість укладання договорів з контрагентами, здійснення поточної господарської діяльності. Існування таких заходів дає реальну можливість поновлення порушених прав позивача, по захист яких він звернувся до суду, у випадку задоволення його позову, адже метою такого позову є відновлення права власності на придбану частку в розмірі 100 % статутного капіталу підприємства

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 23.02.2024 у справі № 910/9426/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113526869>, від 15.04.2021 у справі № 911/2780/20 - <http://reyestr.court.gov.ua/Review/96275989>

3.5. Забезпечення позову в сімейних спрах, які стосуються прав та інтересів дітей

Чи є допустимим заходом забезпечення позову встановлення порядку спілкування дитини з матір'ю під час розгляду справи про визначення місця проживання дитини?

Зустрічі матері з дитиною є співмірним заходом забезпечення позову у справі про визначення місця проживання дитини.

Мати, яка на час вирішення справи про визначення місця проживання дитини проживає окремо від дитини, також має право на особисте спілкування з нею, а батько не має права перешкоджати матері спілкуватися з дитиною та брати участь у її вихованні, якщо таке спілкування не має негативного впливу на нормальний розвиток дитини і відбувається саме в інтересах дитини

Детальніше з текстом постанови КЦС ВС від 15.11.2023 у справі № 467/403/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115238711>.

Чи можна у справах за Гаазькою конвенцією обмежити виїзд дитини за кордон як захід забезпечення позову в умовах воєнного стану?

У спрах щодо повернення дітей за Гаазькою Конвенцією 1980 року допустимим є забезпечення позову шляхом обмеження права виїзду дитини за кордон без згоди одного з батьків. Такий захід є співмірним із заявленими вимогами та спрямований на запобігання ускладненню чи унеможливленню виконання майбутнього судового рішення. До того ж в умовах воєнного стану обмеження має встановлюватися не як абсолютна заборона виїзду, а саме як заборона виїзду без згоди другого з батьків, щоб зберегти можливість вивезення дитини в безпечне місце у разі виникнення загрози життю та здоров'ю

Детальніше з текстом постанови КЦС ВС від 31.01.2024 у справі № 711/4569/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116890959>.

У яких випадках суд може застосувати забезпечення позову у вигляді тимчасової заборони дитині виїжджати за межі України?

У спрах щодо повернення дітей, які незаконно утримуються в державі, відмінній від держави їх постійного проживання, урегульованих положеннями Гаазької Конвенції 1980 року, можливе вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони дитині у будь-чиєму супроводі перетинати державний кордон України. Саме в таких спрах забезпечення позову шляхом обмеження права на виїзд за межі України буде адекватним заходом з метою ефективного виконання судового рішення

Детальніше з текстом постанови ОП КЦС ВС від 14.02.2022 у справі № 754/7569/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103871642>.

Яке значення має збереження емоційного контакту дитини з матір'ю у вирішенні питання про заходи забезпечення позову в сімейному спорі?

Враховуючи можливий тривалий судовий розгляд справи про визначення місця проживання малолітніх дітей, сприяння забезпеченню відновлення відносин та емоційного контакту малолітньої дитини особисто з її матір'ю повинно переважати над бажанням інших осіб обмежити або взагалі відгородити дитину від зустрічей з матір'ю. А тому з метою запобігання втрати емоційного контакту матері з малолітньою дитиною, погіршення між ними психоемоційного характеру відносин на період розгляду справи у суді, який може бути тривалим, та остаточного вирішення питання про визначення місця проживання малолітніх дітей Верховний Суд вважає за необхідне застосувати захід забезпечення позову у спірних правовідносинах з дотриманням вимог законодавства, яке регулює правовий механізм забезпечення позову

Детальніше з текстом постанов КЦС ВС від 25.11.2020 у справі № 760/15413/19 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/93268342>, від 15.11.2023 у справі № 467/403/22 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/11523871>.

4. Забезпечення позову у справах, переданих на розгляд третейських судів та МКАС

Що таке «забезпечувальні заходи» у міжнародному комерційному арбітражі та яка їхня мета?

Забезпечувальні заходи у міжнародному комерційному арбітражі – це передбачені законом заходи, які можуть застосовуватися як уповноваженим арбітражним складом, так і державним судом з метою збереження статус-кво між сторонами та (або) забезпечення виконання арбітражного рішення у справі

Детальніше з текстом постанови КЦС ВС від 30.06.2020 у справі № 796/129/2018 за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90169013>.

За яких умов скасовуються заходи забезпечення позову, вжиті судом у справах, переданих на розгляд міжнародного комерційного арбітражу чи третейського суду?

У ч. 14 ст. 158 ЦПК України передбачено, що заходи забезпечення позову, вжиті судом у справі, яка передана на розгляд міжнародного комерційного арбітражу, третейського суду, скасовуються у разі відмови у розгляді такої справи або припинення її розгляду міжнародним комерційним арбітражем, третейським судом, ухвалення ними рішення про відмову в задоволенні позову, припинення участі або невчинення особою, за заявою якої забезпечено позов, дій щодо участі в арбітражному, третейському розгляді, або з інших підстав, що свідчать про втрату необхідності у забезпеченні такого позову.

Підсумувавши зазначене, можна зробити висновок, що процесуальні норми, які регулюють питання вжиття / скасування заходів забезпечення позову у справах позовного провадження і справах про визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, мають спільну правову природу та спільну правову мету – забезпечення можливості виконання рішення суду чи міжнародного комерційного арбітражу, недопущення безпідставного обмеження суб'єктивних прав, свобод та інтересів особи, відносно якої ці заходи вжиті, якщо підстави для таких заходів відпали, що прямо передбачено в ЦПК України

Детальніше з текстом постанови КЦС ВС від 30.06.2020 у справі № 796/129/2018 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90169013>.

5. Скасування заходів забезпечення позову

Чи застосовується скасування заходів забезпечення позову, який суд залишив без розгляду?	У разі залишення позову без розгляду припиняється розгляд судом спору між сторонами, що надалі унеможливилює ухвалення судового рішення по суті спору про задоволення позову, а тому застосовані судом заходи забезпечення позову підлягають скасуванню на підставі ч. 9 ст. 145 ГПК України
--	--

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 20.05.2025 у справі № 911/2308/23 (369/4028/23) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/127498883>.

Чи можливе скасування заходів забезпечення позову внаслідок закриття провадження і передачі справи до суду належної юрисдикції?	Тлумачення норми ч. 4 ст. 414 ЦПК України свідчить про те, що у випадку закриття провадження у справі на підставі п. 1 ч. 1 ст. 255 ЦПК України суд касаційної інстанції наділений повноваженнями постановити ухвалу про передачу справи для продовження розгляду до суду першої інстанції, до юрисдикції якого віднесено розгляд такої справи. Системний аналіз зазначених норм дає підстави для висновку, що оскільки розгляд справи не закінчений, справа передана для продовження розгляду до суду першої інстанції, до юрисдикції якого віднесено розгляд такої справи, судові рішення по суті спору не ухвалені, то й потреба в забезпеченні позову не відпала
---	--

Детальніше з текстом постанови ОП КЦС ВС від 18.04.2022 у справі № 705/4132/19 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104727783>.

Які правові підстави визначають неможливість скасування заходів забезпечення?	Заходи забезпечення, що спрямовані виключно на збереження існуючого становища (наприклад, зупинення дії рішення), не можуть бути скасовані, оскільки вони необхідні для ефективного захисту прав та інтересів заявника у випадку задоволення позову
---	---

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 23.06.2021 у справі № 920/26/21 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/119994328>.

Чи існує можливість повторного	Відповідно до ч. 6 ст. 145 ГПК України відмова у скасуванні забезпечення позову не перешкоджає повторному зверненню з таким самим клопотанням при появі нових обставин,
--------------------------------	---

звернення
з клопотанням
про скасування
заходів
забезпечення
позову, якщо
раніше в такому
скасуванні
відмовлено?

що обґрунтовують необхідність скасування забезпечення позову

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 09.06.2022 у справі № 924/1277/20 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104727783>, від 11.09.2024 у справі № 910/2503/24 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/121620932>.

6. Зустрічне забезпечення / скасування зустрічного забезпечення

Як
співвідносяться
забезпечення
позову
та зустрічне
забезпечення
з погляду їх
застосування
і чи може друге
існувати без
першого?

Питання застосування зустрічного забезпечення суд вирішує в ухвалі про забезпечення позову або ухвалі про зустрічне забезпечення позову. Якщо клопотання про зустрічне забезпечення подане після застосування судом заходів забезпечення позову, питання зустрічного забезпечення суд вирішує протягом десяти днів після подання такого клопотання. Копія ухвали про зустрічне забезпечення направляється учасникам справи не пізніше наступного дня після її постановлення (ч. 3 ст. 141 ГПК України).

Отже, на відміну від забезпечення позову, яке застосовується як гарантія задоволення законних вимог позивача та виконання судового рішення і вживається судом виключно за заявою учасника справи, зустрічне забезпечення має на меті зберегти певний баланс сторін та мінімізувати можливі негативні наслідки, які можуть виникнути в результаті застосування судом забезпечувальних заходів, і може застосовуватися судом з власної ініціативи. Крім того, зустрічне забезпечення позову застосовується тільки у разі забезпечення позову

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 28.07.2023 у справі № 911/2797/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112484301>, від 11.12.2023 у справі № 904/1934/23 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/115653932>, від 16.09.2024 у справі № 927/997/23 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/121660612>.

У які способи може бути здійснене зустрічне забезпечення?	За положенням ч. 2 ст. 141 ГПК України зустрічне забезпечення переважно здійснюється шляхом внесення на депозитний рахунок суду грошових коштів в розмірі, визначеному судом. Якщо позивач з поважних причин не має можливості внести відповідну суму, зустрічне забезпечення також може бути здійснене шляхом: 1) надання гарантії банку, поруки або іншого фінансового забезпечення на визначену судом суму та від погодженої судом особи, щодо фінансової спроможності якої суд не має сумнівів; 2) вчинення інших визначених судом дій для усунення потенційних збитків та інших ризиків відповідача, пов'язаних із забезпеченням позову
--	--

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 22.04.2025 у справі № 44/639-6 (910/15659/24) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/126866988>, від 28.07.2023 у справі № 911/2797/22 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112484301>.

Чи обов'язково зазначати в заяві про забезпечення позову пропозиції щодо зустрічного забезпечення?	Суд, розглядаючи заяву про забезпечення позову, яка не містить конкретних пропозицій заявника щодо зустрічного забезпечення, не порушує п. 6 ч. 1 ст. 139 ГПК України, оскільки з метою захисту своїх прав відповідач не позбавлений можливості звернутися з клопотанням про зустрічне забезпечення у разі забезпечення позову
---	--

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 29.02.2024 у справі № 916/4053/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117373714>, від 12.09.2022 у справі №911/172/22 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106202079>.

Чи є обов'язковим для суду визначення зустрічного забезпечення при винесенні ухвали про забезпечення позову, і які наслідки має його відсутність у такій ухвалі?	Зі змісту диспозитивних положень частин 1, 3, 4 ст. 141 ГПК України вбачається, що господарський суд наділений саме правом, а не обов'язком визначити зустрічне забезпечення, так само як і питання зустрічного забезпечення суд може вирішити в ухвалі про зустрічне забезпечення позову, винесеній за результатами розгляду клопотання відповідача про зустрічне забезпечення, що відповідає принципу змагальності сторін, закріпленому в ст. 13 цього Кодексу. Отже, у цьому випадку саме собою незазначення в оскаржуваній ухвалі про вирішення питання зустрічного забезпечення не можна вважати допущеним судом першої інстанції істотним процесуальним порушенням, достатнім для скасування ухвали про забезпечення позову, оскільки з метою захисту своїх прав відповідач не позбавлений можливості звернутися з клопотанням про зустрічне забезпечення
--	---

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 04.07.2023 у справі № 916/3638/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111998914>, від 28.08.2024 у справі № 910/19228/23 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121273222>, від 18.07.2018 у справі №916/2851/17 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75374600>, від 26.11.2018 у справі № 904/2925/18 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78364840>, від 10.02.2022 у справі № 910/9907/21 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103127610>.

Як забезпечується баланс інтересів сторін у випадку неправомірного або необґрунтованого вжиття заходів забезпечення позову?

Згідно з частинами 1, 2 ст. 146 ГПК України у випадку залишення позову без розгляду або закриття провадження з інших, ніж зазначені у ч. 1 ст. 142 цього Кодексу, підстав або у випадку ухвалення рішення суду щодо повної або часткової відмови у задоволенні позову відповідач або інша особа, чії права або охоронювані законом інтереси порушені внаслідок вжиття заходів забезпечення позову, має право на відшкодування збитків, заподіяних забезпеченням позову, за рахунок особи, за заявою якої такі заходи забезпечення позову вживалися. Також у разі подання відповідного позову про відшкодування збитків, заподіяних забезпеченням позову, протягом двадцяти днів з моменту набрання законної сили судовим рішенням, зазначеним у частині першій цієї статті, відшкодування збитків, заподіяних вжиттям заходів забезпечення позову, здійснюється насамперед за рахунок коштів зустрічного забезпечення.

Отже, у випадку наявності підстав, передбачених ст. 146 ГПК України, власник спірного майна не буде позбавлений можливості захистити порушення його прав та законних інтересів внаслідок заподіяння збитків поданням відповідної заяви про забезпечення позову

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 21.12.2023 у справі № 910/15043/21 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/115858994>.

Чи вирішує суд питання зустрічного забезпечення одночасно з накладенням арешту на грошові кошти третьої особи, яка має заборгованість перед боржником?	За заявою стягувача суд може накласти арешт на грошові кошти, які перебувають на рахунках (вкладах), електронних гаманцях чи на зберіганні у банках, інших фінансових установах, небанківських надавачах платіжних послуг, емітентах електронних грошей і належать особі, яка має заборгованість перед боржником, що не оспорується зазначеною особою або підтверджена судовим рішенням, яке набрало законної сили. Одночасно суд вирішує питання про зустрічне забезпечення та про заборону такій особі вчиняти дії щодо погашення заборгованості перед боржником та (або) зупиняє виконання судового рішення, згідно з яким з такої особи на користь боржника стягуються грошові кошти в межах загальної суми стягнення, до закінчення розгляду питання про звернення стягнення на грошові кошти. У разі задоволення заяви судове рішення може бути виконано шляхом звернення стягнення на грошові кошти, що належать особі в межах заборгованості такої особи перед боржником
--	---

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 25.12.2024 у справі № 902/831/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124199153>.

Чи можливе зустрічне забезпечення у вигляді заборони застосування заходів щодо присвоєння ТОВ статусу «Переддефолтний»?	Заходи забезпечення позову у вигляді заборони ПАТ «Укренерго» застосовувати до ТОВ заходи щодо присвоєння ТОВ статусу «Переддефолтний», передбачені у розділі 1.7 Правил ринку (затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 14.03.2018 №307), через заборгованість за електричну енергію для врегулювання небалансів перед ПАТ "Укренерго", спрямовані виключно на збереження балансу інтересів ТОВ, що відповідає меті забезпечувальних заходів, критеріям розумності, обґрунтованості та адекватності вимог заявника та узгоджується зі ст.ст. 136, 137 ГПК України. Вжиття заявлених заходів забезпечення спрямоване виключно на збереження існуючого статусу заявника на ринку електричної енергії та недопущення негативних наслідків (як-то усунення учасника з ринку) до вирішення спору у справі
---	---

Детальніше з текстом постанов КГС ВС від 06.03.2023 у справі № 910/14709/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109395187>, від 11.09.2023 у справі № 910/7974/23 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113387716>, від 26.08.2021 у справі № 910/4185/21 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99202279>, від 21.12.2020 у справі № 910/9627/20 – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/93783785>.

Огляд судової практики Верховного Суду щодо забезпечення позову в господарському та цивільному судочинстві. Рішення, внесені до ЄДРСР, за 2018 рік. – вересень 2025 року. / Упоряд.: судова палата для розгляду справ щодо земельних відносин та права власності, управління аналітичної та правової роботи Касаційного господарського суду і управління аналітичної та правової роботи Касаційного цивільного суду департаменту аналітичної та правової роботи; відпов. за вип. секретар судової палати к. ю. н. Т. Б. Дроботова, суддя ВС у КЦС, секретар Пленуму ВС, к. ю. н., доцент Д. Д. Луспеник. Київ, 2025. – 57 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 [@supremecourt_ua](https://www.instagram.com/supremecourt_ua)

 t.me/supremecourtua

 x.com/supremecourt_ua

 so.supreme.court.gov.ua